

Öğretmenlik Uygulaması

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline Uygun

Editör: Ali MEYDAN

Editör: Ali MEYDAN

ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline Uygun

ISBN 978-625-8516-69-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevmize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Aralık 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Zaman değişiyor, kuşaklar değişiyor, programlar değişiyor, mevcut bilgi her geçen gün katlanarak artıyor ancak uygulamalı eğitime gereksinim de giderek artıyor. Hangi meslek olursa olsun, hizmet öncesinde yapılacak staj uygulaması eskiden beri süregelen bir uygulamadır. Öğretmenlik mesleğinin stajı olan öğretmenlik uygulaması da farklı içerikle, kur tanımıyla, farklı ders adlarıyla dönem dönem değişikliği uğrasa da öneminden bir şey kaybetmemiş aksine önemli her geçen gün artmış bir derstir.

Eğitim ve öğretimdeki paradigmatik değişim ve dönüşümler öğretmenlik uygulamasında da yeni uygulama ve pratiklere ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Bir yandan da fakültelerde genellikle teorik, kısmen de uygulamalı derslerin uygulama alanı olan uygulama ortama öğrencilere yeni ufuklar açmaktadır. Ancak uygulama okulu öğretmen adayları için sadece derslerin uygulama alanı değil, tüm yönleriyle öğretmenliğin uygulama alanıdır. Fakültedeki sorumluluğu derslerini takip edip, sınavlara girmek olan öğrenciler, uygulama okulunda bir öğretmenin bütün görev ve sorumluluğunu bilen ve uygulayan aday öğretmenken, bir yandan da öğretmenliğe adım atmakta, okul ikliminden yasalara ve yönetmeliklere, öğrenci psikolojisinden veli beklentisine, idari görevlerden sınıf sorumluluğuna kadar pek çok olguyla karşı karşıya kalmaktadır.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli eğitimin tüm paydaşlarına yeni görev ve sorumluluklar yüklerken, bir yandan da tüm paydaşlara yeni bir vizyon sunmaktadır. Biz de bu kitapla Öğretmenlik Uygulaması dersinin tüm boyutlarını Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde ortaya koymaya çalışarak, öğretmenlik uygulaması dersi paydaşlarına temel bir kılavuz sunmayı amaçladık.

Kitabın farklı bölümlerine yazarlık yapan Türkiye'nin farklı üniversitelerinde görev yapan ve öğretmenlik uygulaması ile ilgili deneyimlerini bizlerle paylaşan değerli hocalarımıza katkılarından dolayı teşekkür ederim. Kitabın basımını üstlenerek her daim akademiye destek olan Pegem Akademiye de teşekkürü bir borç bilirim.

Okuyanı ve faydalananı bol olması dileklerimizle...

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Aralık - 2025

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. Bölüm: Temel Kavramlar, Yasal Çerçeve ve Sorumluluklar

Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1278-096X

2. Bölüm: Okulun Örgüt Yapısı, Yönetim Görevleri ve Toplumla Etkileşim

Prof. Dr. Nihal YILDIZ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6840-1594

3. Bölüm: Öğretmen Yeterlikleri, Mesleki Gelişim ve Geleceğin Öğretmenlerinin Nitelikleri

Prof. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA, Mersin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0618-0084

4. Bölüm: Program Okuryazarlığı ve Öğretim Programları

Dr. Ahmet Galip YÜCEL, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9435-7315

5. Bölüm: Öğretim Ortamlarının Hazırlanması ve Olumlu Sınıf İklimi Yaratma

Dr. Güven KEMERKAYA, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-9837-3726

6. Bölüm: Bir Dersin Bağımsız Şekilde Planlanması

Prof. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8719-4167

7. Bölüm: Etkinlik Geliştirme Süreci ve Alana Özgü Etkinlik Geliştirme

Doç. Dr. Ahmet DURMAZ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9744-2547

8. Bölüm: Öğretim Materyali Geliştirme Süreci ve Alana Özgü Materyal Geliştirme

Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM, Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4130-4874

9. Bölüm: Öğretim Yöntem ve Teknikleriyle Öğrenciyi Gözlemleme

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1741-4878

10. Bölüm: Öğretim Yöntem ve Teknikleriyle Öğretmeni Gözlemleme

Prof. Dr. Adem SEZER, Uşak Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6854-0252

11. Bölüm: Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri ve Bir Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğrenme Etkinliği Olarak Oryantring

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK, Erzurum Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4699-0674

12. Bölüm: Özel Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Kullanıldığı Bireysel ve Grupla Mikro-Öğretim Uygulamaları Yapma

Prof. Dr. Özkan AKMAN, Süleyman Demirel Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8264-3178

Dr. Hüseyin KARAASLAN, Süleyman Demirel Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9156-5856

13. Bölüm: Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmalarının İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Güldener ALBAYRAK, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1741-4878

14. Bölüm: Ölçme, Değerlendirme ve Yansıtma Yapma

Doç. Dr. Abdulkерim DİKTAŞ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5803-5586

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

1. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR, YASAL ÇERÇEVE VE SORUMLULUKLAR

Özet	1
Bölüm Kazanımları	1
Hazırlık Soruları	2
Giriş.....	2
Temel Kavramlar	3
Öğretmenlik Mesleği.....	3
Öğretmenlik Yeterlikleri	3
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Güncel Yaklaşım ve Beklentiler	5
Öğretmenlik Uygulaması	6
Yasal Çerçeve.....	7
Öğretmen Yetiştirme ile İlgili Mevzuat	7
Uygulama Okullarının Yasal Görevleri	9
Öğretmen Adaylarının Yasal Hakları ve Yükümlülükleri	9
Uygulama Sürecinde Sorumluluklar.....	9
Öğretmen Adayının Sorumlulukları.....	9
Uygulama Öğretmeninin Sorumlulukları.....	9
Öğretim Elemanının Sorumlulukları	10
Uygulama Okulu Yönetiminin Sorumlulukları.....	10
Sonuç.....	10
Kaynakça.....	11

2. BÖLÜM

OKULUN ÖRGÜT YAPISI, YÖNETİM GÖREVLERİ VE TOPLUMLA ETKİLEŞİM

Özet	13
Bölüm Kazanımları	13
Bölüm Hazırlık Soruları	14
Giriş.....	14
Okul Örgüt Yapısı.....	15
Okulda Yönetim Görevleri.....	19
Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları.....	20
Müdür Yardımcılarının Görev ve Sorumlulukları	21
Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları	21
Diğer Personelin Görev Sorumlulukları.....	23
Öğrenciler	24

Okulun Toplumla Etkileşimi.....	24
Okulda Paydaş Katılımı	25
Toplumla Etkileşim Projesi Örnekleri	27
Sonuç.....	28
Kaynakça.....	29

3. BÖLÜM

ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ, MESLEKİ GELİŞİM VE GELECEĞİN ÖĞRETMENLERİNİN NİTELİKLERİ

Özet	31
Bölüm Kazanımları	31
Bölüm Hazırlık Soruları	32
Giriş.....	32
Öğretmen Yeterlikleri	33
Mesleki Gelişim	37
Geleceğin Öğretmen Nitelikleri	40
Kaynakça.....	45

4. BÖLÜM

PROGRAM OKURYAZARLIĞI VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Özet	47
Bölüm Kazanımları	47
Bölüm Hazırlık Soruları	48
Giriş	48
Öğretim Programı, Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Öğretmenlik Uygulaması	48
Öğretim Programı ve Program Okuryazarlığı Kavramları.....	48
Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Öğretmenlik Uygulaması İlişkisi	51
Eğitim Programı Okuryazarlığı ve Ders Tasarımı	52
Eğitim Programı Okuryazarlığına Dayanan Ders Tasarımı	52
Anlama: Program Hakkında Doğru Bir Kavrayış Geliştirme.....	52
Çözümleme: İçerik ve Öğrenme Çıktılarının Anlaşılması.....	53
Planlama Ve Uyarlama: Amaç, Yöntem ve Ölçme	
Değerlendirme Tutarlılığı.....	53
Uygulama: Planın Hayata Geçirilmesi.....	54
Uygulamayı Gözden Geçirme ve Yansıtma:	
Uygulamanın Değerlendirilmesi	54
Eğitim Programı Okuryazarlığı Kapsamında Türkiye Yüzyılı	
Maarif Modeline Uygun Ders Tasarımı.....	56
Sonuç.....	61
Kaynakça.....	62

5. BÖLÜM

ÖĞRETİM ORTAMLARININ HAZIRLANMASI VE OLUMLU SINIF İKLİMİ YARATMA

Özet	64
Bölüm Kazanımları	64
Bölüm Hazırlık Soruları	65
Giriş.....	65
Öğrenme Ortamlarının Hazırlanması.....	67
Öğrenme Ortamını Biçimlendiren Fiziksel Değişkenler ve Mekânsal Tasarım İlkeleri	69
Aydınlatma	69
Araçlar- Gereçler	70
Güvenlik.....	70
Isınma.....	70
Ses Yalıtımı ve Akustik.....	71
Derslikte Kullanılan Renkler.....	71
Okulun Kurulduğu Çevre.....	72
Akıllı Öğrenme Ortamlarının Tasarlanması	73
Olumlu Sınıf İklimi	73
Sonuç	74
Etkinlik ve Değerlendirme Örnekleri.....	74
Etkinlik 1.....	75
Etkinlik 2.....	76
Etkinlik 3.....	77
Kaynakça	78

6. BÖLÜM

BİR DERSİN BAĞIMSIZ ŞEKİLDE PLANLANMASI

Özet	81
Bölüm Kazanımları	81
Bölüm Soruları.....	82
Giriş.....	82
Neden Bağımsız Ders Planı?	83
Bağımsız Ders Planı Hazırlığı	84
Ders Planının Taşınması Gereken Temel Özellikler	89
Ders Planı Hazırlarken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	89
Ders Planının Değerlendirilmesi	91
Son Değiş.....	92
Kaynakça.....	92
Ek 1. Bağımsız Ders Planı Taslağı.....	94
Ek 2. Bağımsız Ders Planı Değerlendirme Çizelgesi.....	95

7. BÖLÜM

ETKİNLİK GELİŞTİRME SÜRECİ VE ALANA ÖZGÜ ETKİNLİK GELİŞTİRME

Özet	96
Bölüm Kazanımları	96
Bölüm Hazırlık Soruları	97
Giriş	97
5E Modeli	98
Giriş-Engage (Dikkat Çekme / İlgi Uyandırma)	98
Öğretmen Davranışları	98
Öğrenci Davranışları	99
Keşfetme-Explore (Keşfetme / Deneyimleme)	99
Öğretmen Davranışları	99
Açıklama-Explain (Açıklama / Kavramsallaştırma)	99
Öğretmen Davranışları	99
Derinleştirme-Elaborate (Genişletme / Uygulama)	99
Öğretmen Davranışları	100
Değerlendirme-Evaluate	100
Öğretmen Davranışları	100
Öğrenci Davranışları	100
Değerlendirme Yöntemleri	100
5E Modelinde yaygın olarak yapılan hatalar ve çözümleri	101
Sonuç	102
5E Modeline Uygun Örnek Ders Planı ve Etkinlikler	103
Kaynakça	104
Ekler	105

8. BÖLÜM

ÖĞRETİM MATERYALİ GELİŞTİRME SÜRECİ VE ALANA ÖZGÜ MATERYAL GELİŞTİRME

Özet	112
Bölüm Kazanımları	112
Bölüm Hazırlık Soruları	113
Giriş	113
Öğretim Materyali Geliştirme Süreci	115
Alana Özgü Materyal Geliştirme	119
Sonuç	121
Etkinlik ve Değerlendirme Örnekleri	122
Etkinlik 1	122
Etkinlik 2	123
Kaynakça	125

9. BÖLÜM**ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİYLE
ÖĞRENCİYİ GÖZLEMLEME**

Özet	127
Hazırlık soruları.....	128
Giriş.....	128
Öğretmenlik Uygulaması Kapsamında Öğrenci Gözleminin Önemi.....	130
Öğrenciyi Gözlemede Temel Boyutlar.....	132
Öğrenci Gözleminde Kullanılan Yöntem/Teknik ve Araçlar.....	133
Uygulama Öğrencilerinin Gözlem Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar	134
Örnek Gözlem Etkinliği	135
Değerlendirme.....	138
Rapor Sunumu.....	139
Sonuç.....	139
Kaynakça	140
Ekler	142

10. BÖLÜM**ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİYLE
ÖĞRETMENİ GÖZLEMLEME**

Özet	147
Bölüm Kazanımları	147
Bölüm Hazırlık Soruları	148
Giriş.....	148
Uygulama Süreci.....	152
Sonuç.....	155
Kaynaklar	156
Ek 1	157

11. BÖLÜM**OKUL DIŞI ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ VE BİR OKUL DIŞI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENME ETKİNLİĞİ OLARAK ORYANTİNG**

Özet	159
Bölüm Kazanımları	159
Bölüm Hazırlık Soruları	160
Giriş.....	161
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Olarak Oryantiring.....	162
Hazırlık	164

Uygulama Süreci.....	165
Değerlendirme Süreci	165
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Olarak	
Bilimsel Alan Gezisi	167
Çeşitli Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Uyarlanabilir Bilimsel	
Alan Gezisi Etkinlik Planı	168
Örnek Gözlem Formu.....	170
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Olarak	
Sorgulamaya Dayalı Öğrenme	170
Çeşitli Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Uyarlanabilir.....	173
Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Yöntemi Etkinlik Planı	173
Sonuç.....	176
Kaynakça.....	177

12. BÖLÜM

ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN KULLANILDIĞI BİREYSEL VE GRUPLA MİKRO-ÖĞRETİM UYGULAMALARI YAPMA

Özet	179
Bölüm Kazanımları	179
Bölüm Hazırlık Soruları	180
Giriş.....	180
İlgili Araştırmalar	181
Mikro Öğretimde Kullanılan Veri Toplama Araçları	181
Mikro Öğretimin Döngüleri	182
Sonuç.....	183
Kaynakça.....	183

13. BÖLÜM

OKUL REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Özet	189
Bölüm Kazanımları	189
Hazırlık Soruları	190
Giriş.....	190
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanına Genel Bir Bakış	191
Türk Eğitim Sistemi içinde PDR Hizmetleri.....	193
Okullarda Gerçekleştirilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri.....	194

PDR Lisans Programı Okullarda RPD Uygulaması I ve II Dersleri	195
Okullarda Rehberlik Uygulaması Dersi Ölçütleri	195
Okul Psikolojik Danışmanlarının Görevleri.....	198
Örnek Bir Okullarda RPD Uygulamaları 1 ve II Okul Haftalık Çalışma Planı	201
Sonuç	202
Kaynakça	202

14. BÖLÜM

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE YANSITMA YAPMA

Özet	204
Bölüm Kazanımları	204
Hazırlık Soruları	205
Giriş.....	205
Sınıf İçi Örnek Ölçme, Değerlendirme ve Yansıtma Uygulamaları.....	208
Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik).....	209
Kontrol Listesi	210
Kavram Haritası ile Değerlendirme	211
Günlük Yansıtma Formu	211
Yansıtma Becerisini Ölçme Rubriği	212
Sonuç.....	213
Kaynakça.....	214

EDİTÖR HAKKINDA215

YAZARLAR HAKKINDA.....216

1. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR, YASAL ÇERÇEVE VE SORUMLULUKLAR

Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1278-096X

Özet

Bu bölüm, öğretmenlik uygulama sürecinin kuramsal temellerini, yasal dayanaklarını ve uygulama sürecindeki paydaşların sorumluluklarını kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Türkiye’de öğretmen yetiştirme sürecinin yasal dayanakları öğretmen yetiştirme programlarının üç temel bileşeni olan alan bilgisi, pedagoji ve deneyimsel öğrenme süreçlerine vurgu yapılarak ele alınmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının mesleki kimlik kazanmalarının dinamik yapısını oluşturan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 7528 sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu ve 2021/2767-Ek sayılı Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi çerçevesinde uygulama sürecinin ve öğretmenlik mesleğinin yasal tanımı ve dönüşüm analiz edilmiştir. Ayrıca öğretmenlik uygulamasının (staj) yalnızca bir ders değil, aynı zamanda öğretmen adayının mesleki özyeterlilik kazandığı önemli bir deneyim süreci olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlik uygulama sürecinde dört temel paydaşın (öğretmen adayı, uygulama öğretmeni, öğretim elemanı ve okul yönetimi) görev ve sorumluluklarına detaylı yer verilmiştir. Son olarak uygulama sürecine yönelik etkinlik ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

Bölüm Kazanımları

- Öğretmenlik mesleğinin yasal ve akademik tanımlarını farklı metinler üzerinden analiz edebilir.
- Eğitim sistemi çerçevesinde öğretmenden beklenen çok boyutlu rolleri mesleki kimlik çerçevesinde tartışır.
- Öğretmenlik uygulaması sürecindeki yasal haklarını, yükümlülüklerini ve etik sorumluluklarını kavrar.
- Uygulama okulu, üniversite ve Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki iş birliği mekanizmalarını ve paydaşların rollerini ayırt eder.